

Nr 156.

Ankom till riksdagens kansli den 6 juni 1941 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statliga åtgärder för tryggande av vedproduktionen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1941/42 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln (punkterna 27 och 28 av det vid nämnda proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 3 januari 1941) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1941/42 beräkna dels till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor, dels ock till Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid vedavverkning ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

I samma proposition har Kungl. Maj:t vidare under kapitalbudgeten (punkten 3 av det vid propositionen såsom bilaga 7 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 3 januari 1941) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1941/42 beräkna till Reglering av vedproduktionen ett reservationsanslag av 57 000 000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en den 28 mars 1941 dagtecknad proposition, nr 193, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen anvisa

dels till Viss utjämning av vedpriserna å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under elfte huvudtiteln ett anslag av 750 000 kronor,

dels till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. för budgetåret 1941/42 under elfte huvudtiteln ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor,

dels till Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid vedavverkning för budgetåret 1941/42 under elfte huvudtiteln ett förslagsanslag av 150 000 kronor,

dels till Lån till avverkningsförskott åt vedproducenter för budgetåret 1941/42 å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket ett reservationsanslag av 25 000 000 kronor,

dels ock till Förlagskapital för inköp av ved för budgetåret 1941/42 å kapitalbudgeten under fonden för förlag till statsverket ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr A. Holstenson *m. fl.* (I: 222) och den andra inom andra kammaren av herr A. Jonsson i Skedsbygd *m. fl.* (II: 295), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att vid planläggningen av kommande vedavverkningar hänsyn toges till i motionerna framlagda synpunkter.

1. Landets behov av fasta bränslen.

Den totala förbrukningen av fasta bränslen i Sverige under året närmast före stormaktskrigets utbrott har beräknats motsvara, därest övriga bränslen omräknas till likvärdig mängd stenkol, nära 13 miljoner ton stenkol. Av den nämnda myckenheten utgöra de importerade bränslena nära 70 procent. Den inhemska bränsleproduktionen utgöres normalt av omkring 0,4 miljoner ton stenkol och 17,5 miljoner kubikmeter kastved, vartill kommer en obetydlig mängd brännrotv. Av den avverkade vedkvantiteten beräknas 10 miljoner kubikmeter åtgå för de fastigheter, som själva framställa ved. Den vedkvantitet, som normalt tillföres förbrukare i öppna marknaden, kan sålunda angivas till omkring 7,5 miljoner kubikmeter, varav 6 miljoner kubikmeter beräknas komma till användning såsom hushållsbränsle och 1,5 miljoner kubikmeter torde förbrukas såsom kastved för industriens behov.

I behovsberäkningarna för innevarande bränslesäsong hava icke ingått några vedkvantiteter för framställning av bränsle för motortrafikens behov. Detta nytillkomna behov har emellertid för nästa bränslesäsong beräknats komma att uppgå till omkring 5 miljoner kubikmeter ved, saluförd såsom gengasved eller gengaskol. Med inberäkning härav hava de nu pågående avverkningarna av ved för öppna marknaden, vilka enligt uttalanden i propositionen nr 248 till 1940 års lagtima riksdag ursprungligen förutsattes skola uppgå till 25 miljoner kubikmeter, sedermera inriktats på en kvantitet av 30 miljoner kubikmeter.

Statens bränslekommission har emellertid förklarat sig anse, att avverkningen borde ytterligare ökas samt att skogsägarna syntes böra stimuleras att utöver de ålägganden, som meddelats dem med stöd av lagen om skyldighet att avverka ved till avsalu, utöka vedavverkningarna, så att en total avverkningskvantitet av 35—40 miljoner kubikmeter kunde uppnås.

Beträffande behovet av ved för bränslesäsongen 1942/43 har bränslekommissionen anfört bland annat följande:

Med utgångspunkt från de beräkningar, som gjorts beträffande vedbehovet under nästkommande bränslesäsong, ansåge sig kommissionen böra räkna

med en avverkning av cirka 35 miljoner kubikmeter, vilken kvantitet jämsides med en begränsad import av koks och kol syntes böra vara tillräcklig för att säkerställa landets behov av såväl bränsleved som ved för framställning av träkol och gengasved. Den föreslagna avverkningen syntes böra uppdelas på två tidsperioder på så sätt att en viss kvantitet avverkades under tiden 1 juli—31 december 1941 och — i den mån så befunnnes erforderligt med hänsyn till försörjningsläget under senare delen av innevarande år — ytterligare en viss kvantitet under första halvåret 1942.

Den nu föreslagna totala avverkningskvantiteten vore av en sådan storleksordning, att den torde närma sig vad som med hänsyn till kravet på en rationell skogsvård samt till förefintliga avverknings- och transportmöjligheter maximalt kunde uttagas ur våra skogar.

Föredragande statsrådet har för egen del anfört:

För bränslebehovets tillgodoseende borde självfallet förefintliga möjligheter att erhålla kol och koks från utlandet utnyttjas till det yttersta. Försiktigheten bjöde emellertid att man utginge från att bränsleförsörjningen i första hand måste bygga på inhemska bränsletillgångar, samt att sålunda de förutvarande förbrukarna av importbränsle borde övergå till att använda ved i största möjliga omfattning. Någon gräns uppåt för avverkningarna borde därför ej uppställas. Av praktiska skäl måste emellertid en riktighet för avverkningarnas omfattning finnas. Som sådan riktighet syntes man kunna godtaga den av bränslekommissionen angivna kvantiteten av 35 miljoner kubikmeter. Denna vore dock i nuvarande läge närmast att betrakta som en minimikvantitet.

Då det givetvis vore av vikt, att planläggningen av ett så betydande avverkningsprogram, med hänsyn till att ändrade förhållanden kunde påkalla andra dispositioner, icke omedelbart toge sikte på hela kvantiteten, syntes det vara lämpligt att såsom bränslekommissionen föreslagit avverkningskvantiteterna fastställdes för kortare tidsperioder. Det borde ankomma på bränslekommissionen att för varje tidsperiod fastställa de kvantiteter, som under perioden borde avverkas. Avverkningarna borde därjämte planläggas så, att däri finge inräknas icke endast brännved av vanligen förekommande dimensioner utan även långved och massaved, vilket i viss mån torde bidra till att underlätta för skogsägarna att fullgöra avverkningsprogrammet. De sistnämnda vedsorterna borde i så fall icke utan särskilt medgivande få användas annat än för bränsleändamål.

Avverkningen i fortsättningen av vedmängder av här angivna storleksordning komme givetvis att liksom nu ställa stora krav på skogsägarna. Det kunde icke skäligen begäras, att den enskilde skogsägaren av egen drift skulle medverka till genomförandet av det utökade avverkningsprogram, som sålunda antytts. Statens medverkan torde på grund härav numera bliva än mera nödvändig än förut. De av staten redan vidtagna åtgärderna för främjande av vedproduktionen, nämligen utfästelse att inlösa ved, som avverkats men icke vunnit avsättning, samt utlämnande av lån till skogsägareförening, ansluten till Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, för förskottering av avverkningskostnad för ved borde därför även i fortsättningen, till underlättande av skogsägarnas medverkan till avverkningarna, stå till buds. Statsrådet förordade alltså, att reglerna om statsgaranti för ved och om låneverksamheten alltjämt bibehölles.

Beträffande systemet med statsgaranti syntes några ändrade föreskrifter

icke vara påkallade. Det borde således även framgent ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser om garantiprisens höjd och om de vedsorter, som finge omfattas av statsgaranti. Kungl. Maj:t borde även äga att utfärda administrativa föreskrifter om tid, inom vilken ved skulle anmälas för garanti och inom vilken uppfyllandet av meddelad garanti skulle påkallas.

Bestämmelserna om låneverksamheten hade efter beslut av 1940 års urtima riksdag erhållit en för skogsägareföreningarna och därigenom indirekt även för skogsägarna förmånligare utformning, i det att lånemöjligheterna utvidgats att kunna omfatta intill 90 procent av garantibeloppet för ved, som avsåges med vid låneansökning åberopade leveranskontrakt. Föreskrifterna torde efter denna ändring i stort sett vara tillfyllest för sitt ändamål. En viss omläggning av förfaringsättet vid lånens beviljande m. m. kunde emellertid bliva erforderlig. Frågan härom vore föremål för övervägande.

Till stöd för det i *motionerna I: 222 och II: 295* gjorda yrkandet har anförts:

»Landets försörjning med inhemskt bränsle har hittills kunnat ordnas relativt tillfredsställande. Det fortfarande osäkra läget i vår bränsleimport och ovissheten om krisens längd ställer emellertid vår bränslefråga inför allt mera svårlösta problem. Påfrestningarna komma att ytterligare skärpas och fordringarna på landets skogar och skogsägare att ökas i avsevärd grad.

Inför de väldiga vedkvantiteter, som måste tagas ur skogarna, är det uppenbart, att man ställer sig frågande dels i vad mån våra skogstillgångar skola under en ytterligare förlängning av krisen tåla ingreppen utan allt för stora framtida men i skogarnas värdefullare gagnvirkesproduktion och dels hur man skall kunna skydda producenterna från ålägganden, som kunna innebära ekonomiskt avbräck i deras skogshantering. För konsumenterna av det enda bränsle, som nu i stort sett finnes att tillgå, är det givetvis även angeläget, att icke priserna å detta bränsle på grund av fördrande planläggning av vedfördelningen och icke kontrollerad marknad drivas till en nivå, som icke är betingad av de faktiska produktionskostnaderna. Tendenser i den riktningen ha under sistförflutna säsong icke varit alltför sällsynta.

För den händelse landets behov av bränsle ännu för någon tid skulle komma att tarva veduttag i samma storleksordning som nu, finna motionärerna det nödigt att, med omtanke om våra skogsbestånd, en grundlig undersökning göres att i största möjliga mån söka förflytta veduttag till områden, som nu icke alls eller åtminstone i mindre utsträckning än hittills kommit ifråga. Speciellt gäller detta vissa delar av Norrland, där möjligheter torde finnas att till flottled framskaffa vedskog, som annars icke kan komma till användning. Säkerligen skulle avsevärda kvantiteter långved kunna levereras även i biflottleder. Under nu exceptionella förhållanden kan ifrågasättas, huruvida icke sådant vedvirke skulle kunna frigöras från den i flottningskostnaderna ingående amorteringskostnaden för flottleder.

Hittills ha de stora vedkvantiteterna kunnat framställas genom skogsägarnas frivilliga medverkan. Ett bibehållande av denna avverkningsform även i fortsättningen är framför allt ett konsumentintresse, när en avverkning i statlig regi måste bliva avsevärt mycket tyngre och dyrare. Det bör därför vara synnerligen angeläget, att det från myndigheternas sida skapas förutsättningar för ett bibehållande av den frivilliga produktionen i allra största utsträckning. Statsmakterna ha bland andra åtgärder i denna rikt-

ning fastställt garantipriser, som avse att hålla producenten skadeslös för omkostnader, om veden icke skulle finna avsättning. Det synes emellertid vara nödvändigt att dessa garantipriser icke fastlåsas utan avvägas med hänsyn till de verkliga produktionskostnaderna och deras ökning. Samma gäller prisregleringar å ved i övrigt, där hänsyn måste tagas till att de faktorer, som avgöra produktionskostnaderna, icke äro fasta utan variabla. En omkostnadsökning är ofrånkomlig t. ex. då avverkningen måste undan för undan läggas på längre avstånd. Med sålunda stegrade omkostnader kommer skogsägarens netto att i samma mån beskåras om priserna fastlåsas utan hänsyn till kostnadsstegringarna.

Beträffande den statliga garantin för vedproduktionen synes det motionärerna skäligt att alla landets skogsägare jämställas. Det kan anses rättvist, att då alla skogsägarna äro ålagda produktionsplikt och avverkningspriserna oftast äro högre inom områden med nu gällande lägsta garantipriser, att en korrigering sker så, att skogsägarna gives samma garanti för vad de under en för samhället kritisk tid åläggas producera. En korrigering i sådan riktning, att de lägsta garantipriserna höjas i nivå med för bästbelägna områden gällande, skulle innebära, dels att den för den konsumerande allmänheten billigaste produktionen uppmuntrades och bibehölles, dels att skogsägarna på ett rättvisande sätt blevo under förhandenvarande förhållanden jämställda.

De lånemöjligheter för finansiering av avverkningskostnader, som staten givit skogsägarna, äro otvivelaktigt av stor betydelse för att stimulera och underlätta vedavverkningarna. Emellertid torde en anpassning till smidigare och mera lättarbetade former för denna långivning, såsom också departementschefen i propositionen antyder, vara välbetänkt, om åtgärden skall verka i den riktning, som avsetts och som ovan antydes.

Under sistförflutna säsong har en mycket ojämn prisbildning förekommit å vedmarknaden. Trots myndigheternas bemödanden att genom auktorisering och priskontroll hävda respekten för givna prisbestämmelser har det dock icke hittills lyckats att i fördelningen av de stora vedmängderna ernå den stabilitet i såväl tillgång som priser, som kan säkerställa konsumtionen och hålla priserna inom skälig nivå för förbrukarna. Orsaken kan tillskrivas den omständigheten, att alltför många och därmed okontrollerbara mellanhänder dirigera överförandet av veden från producent till konsument. Om full kontroll och billigaste befraktningar skola ernås till förmån för förbrukarna, synes det oundgängligen nödvändigt, att vedens väg till konsumenten dirigeras genom endast ett fåtal organ.»

2. Anslag å 750 000 kronor till Viss utjämning av vedpriserna.

Enligt beslut den 6 december 1940 har Kungl. Maj:t medgivit, att bränslekommissionen må använda högst 6 000 000 kronor av reservationsanslaget till Reglering av vedproduktionen för inköp av 500 000 kubikmeter ved i marknadsreglerande syfte.

De vedpartier varom här vore fråga, framhåller *bränslekommissionen*, komme att i många fall betinga förhållandevis höga priser i de orter till vilka veden skulle fraktas på grund av de långa transportavstånden från över-skottsområden till dessa orter. Detta förhållande torde i vissa fall motivera höjning av de fastställda återförsäljningspriserna. Enligt kommissionens me-

ning borde och kunde emellertid dessa priser i regel icke höjas till en sådan nivå, att de komme att motsvara vedens verkliga kostnader. Det syntes så mycket mer påkallat, att en dylik betydande höjning av konsumentpriserna i de för närvarande utpräglade underskottsorterna undvekes, som en sådan prisstegring skulle såväl påverka priserna på den nyhuggna veden som inverka störande på andra, närliggande orters vedförsörjnings- och prisläge. Kommissionen funne det därför nödvändigt att genom viss bidragsverksamhet förhindra en alltför avsevärd stegring av de nuvarande konsumentpriserna. Enligt kommissionens mening borde härvid i första hand konsumenterna själva, d. v. s. kommunerna, träda emellan genom att i prisutjämnande syfte bidra med ett belopp, motsvarande en utdebitering av 10 öre per skattekrona för ved, som under innevarande bränslesäsong genom kommissionen kunde komma att tillföras respektive orter. Först i den mån ett kommunalt bidrag, beräknat efter dessa grunder, visade sig icke vara tillfyllest och endast under förutsättning, att ett sådant ekonomiskt ingripande från kommunens sida i första hand komme till stånd, syntes staten böra lämna sådant ekonomiskt stöd att en lämplig prisnivå kunde bibehållas. Denna statliga bidragsverksamhet, vilken syntes huvudsakligen böra givas formen av ytterligare nedsättning av järnvägsfrakten för ved utöver den som nu kunde medgivas, beräknades behöva uppgå till ett belopp, motsvarande i genomsnitt 1 krona 50 öre per kubikmeter eller tillsammans 750 000 kronor för ifrågakvarande vedkvantitet om 500 000 kubikmeter.

Enligt beslut den 20 december 1940 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att, med anlitande av det å förskottsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41 under elfte huvudtiteln uppförda förskottsanslaget till Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder (XI a), till bränslekommissionen, på rekvisition i mån av behov, utbetala ett belopp av högst 750 000 kronor, att av kommissionen användas på sätt och under förutsättningar, som angivits av kommissionen.

Det ifrågakvarande, av Kungl. Maj:t å tilläggsstat II äskade anslaget avser att bereda täckning för nämnda, förskottsvis anvisade medel.

3. Förslagsanslag å 3 000 000 kronor till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m.

Detta anslag är avsett *dels* till bestridande av de till 1 000 000 kronor beräknade kostnaderna för inköp av ett statligt regleringslager av ved, vilka bränslekommissionen kan få vidkännas i form av förmedlingsprovisioner och andra kostnader för uppköpare och dylikt, *dels ock* för täckande av sådana förluster, som kunna uppkomma vid uppköp och distribution av ved. För sistnämnda ändamål har beräknats ett belopp av 2 000 000 kronor för budgetåret 1941/42.

Vissa ingripanden i prisreglerande syfte kunde, framhåller *föredragande statsrådet*, bliva nödvändiga, då det gällde att utjämna tillfälliga merkostnader, som av skilda anledningar uppstått vid vedleveranser. Medel borde finnas tillgängliga för detta ändamål. Därest det utjämningsbidrag,

som kunde anses erforderligt, beräknades till högst 2 kronor per kubikmeter och vedmängden uppskattades till en miljon kubikmeter, syntes medelsbehovet kunna begränsas till 2 000 000 kronor.

Inräknat det för rena omkostnader avsedda beloppet av 1 000 000 kronor borde anslaget således bestämmas till 3 000 000 kronor.

4. Förslagsanslag å 150 000 kronor till Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid vedavverkning.

Kungl. Maj:ts förslag om anslag till förevarande ändamål innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår.

5. Reservationsanslag å 25 000 000 kronor till Lån till avverkningsförskott åt vedproducenter.

Av för reglering av vedproduktionen anvisade medel hava hittills 25 000 000 kronor stått till förfogande för täckande av kostnader för lån till avverkningsförskott. Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innebär, att för nästa budgetår ett särskilt anslag anvisas för ändamålet.

Bränslekommissionen har förklarat sig icke kunna bedöma, huruvida någon reservation kan påräknas av årets anslag, samt anser, att förskottsmedel för belåning av 4 à 5 miljoner kubikmeter ved böra finnas tillgängliga för nästa budgetår. Kommissionen beräknar med dessa utgångspunkter medelsbehovet för budgetåret 1941/42 till 25 000 000 kronor.

Föredragande statsrådet har ifrågasatt, huruvida icke den av bränslekommissionen gjorda beräkningen av den vedmängd, för vilken lån komme att sökas, vore något snävt tilltagen och om icke med hänsyn härtill större kapitaltillgång skulle bliva erforderlig. Vid bedömandet härav borde man emellertid icke bortse från att de medel, som nu vore bundna i förskottslån, allteftersom veden försålles, frigjordes, varför det för lån tillgängliga beloppet icke vore begränsat till det kapitaltillskott, som årets riksdag kunde komma att anvisa. Med hänsyn härtill hade statsrådet icke ansett sig böra göra någon erinran mot bränslekommissionens anslagsberäkning för ifrågavarande ändamål. För budgetåret 1941/42 borde alltså avses ett belopp av 25 000 000 kronor för lån till avverkningsförskott åt vedproducenter.

6. Reservationsanslag å 30 000 000 kronor till Förlagskapital för inköp av ved.

För innevarande budgetår har anvisats under rubriken Reglering av vedproduktionen 30 000 000 kronor för uppläggande av ett statligt beredskapslager av cirka 3 000 000 kubikmeter ved samt 7 000 000 kronor för täckande av kostnaderna för eventuell tvångsavverkning. Kungl. Maj:ts förevarande

förslag innebär, att ett särskilt reservationsanslag anvisas till förstnämnda ändamål.

Föredragande statsrådet har till stöd härför anfört:

Bränslekommissionen ansåge önskvärt, att med hänsyn till de allt större kraven på ved för olika ändamål avverkningarna under innevarande avverkningssäsong ytterligare ökades utöver tidigare planerade 30 miljoner kubikmeter. Kommissionen hade för sin del stannat vid en total avverkningskvantitet av 35 å 40 miljoner kubikmeter; meravverkningen utöver den förut nämnda totalkvantiteten skulle enligt kommissionens uppfattning ske vid sidan av avverkningsålägganden, som meddelats skogsägare jämlikt lagen om skyldighet att avverka ved till avsalu. Som ett medel att stimulera till den ökade avverkningen föresloge bränslekommissionen — jämsides med förenämnda stödåtgärder i form av statsgaranti och lån till avverkningsförskott — att staten själv skulle genom lämpligt organ uppträda som köpare av ved. Huvudsyftet med en dylik uppköpsverksamhet skulle vara, att staten därigenom erhöle goda möjligheter att effektivt ingripa i marknads- och prisreglerande syfte.

Såsom tidigare framhållits måste vår bränsleförsörjning under nuvarande ovissa förhållanden i mycket stor omfattning basera sig på våra vedtillgångar. I enlighet härmed funne statsrådet i likhet med bränslekommissionen det vara nödvändigt, att de pågående avverkningarna avsevärt utvidgades. Det förefölle antagligt, att uppköp från statens sida i större omfattning kunde komma att verka befrämjande på avverkningarna och dessutom påskynda desamma.

En dylik upphandlingsverksamhet för statens räkning komme även att underlätta ett bättre och mera effektivt utnyttjande av transportapparaten genom att virkestransporterna kunde ske å tider, då transportmedlen icke vore hårt belastade. Vidare torde förefintligheten av statliga vedlager verksamt kunna bidra till utjämning av ojämnheter i bränsleförsörjningen, varjämte en viss stabilitet i prishandlingen å vedmarknaden syntes vara att förvänta. Statsrådet ville därför uttala sin anslutning till bränslekommissionens förslag om verkställande av statliga uppköp av ved.

Den avsedda uppköpsverksamheten syntes böra omfatta olika vedsortiment. Det syntes fördelaktigt, att däri finge ingå massaved, vilket bland annat medförde möjligheter att på ett tillfredsställande sätt utnyttja sjötransporter från övre Norrland till sydligare industridistrikt. Härtill komme att avsättningen av sådan ved icke torde erbjuda några större svårigheter, enär denna ved torde kunna placeras hos industrien. På sätt kommissionen förordat syntes lämpligt anförtro uppköpen av massaved även för kommissionens räkning åt vederbörande å marknaden redan införda företag. De statliga uppköpen, vare sig de skedde direkt genom bränslekommissionen eller genom ombud, borde emellertid icke få inkräkta på de enskilda förbrukarnas legitima vedanskaffning. I enlighet med bränslekommissionens åsikt syntes kommunala inköp, som skedde i samma syfte som de statliga, böra samordnas med dessa, i det att bränslekommissionen liksom hittills borde i mån av behov uppträda som förmedlare åt kommunerna och deras organ.

I detta sammanhang kunde nämnas, att det enligt av bränslekommissionen lämnade uppgifter under den förflutna delen av innevarande bränslesäsong varit förenat med betydande svårigheter att tillgodose det aktuella vedbehovet inom vissa orter. Med ledning av hittills gjorda erfarenheter om olika samhällens sätt och förmåga att själva handhava sin vedförsörjning

syntes icke tillrädligt att enbart lita till privata företags eller kommunala myndigheters åtgärder, då det gällde tryggandet av vedbehoven. Detta syntes närmast böra ankomma på de statliga bränslemyndigheterna, vilka borde svara för erforderligt initiativ i detta hänseende. Emellertid borde man dock få uppställa den fordran, att kommunerna skulle medverka vid de statliga myndigheternas strävanden för tillgodoseendet av deras vedbehov. Det vore självfallet ett önskemål, att denna medverkan från kommunernas sida skedde frivilligt. Då det emellertid syntes kunna inträffa, att frivillig medverkan till bränsleanskaffningen icke alltid kunde påräknas inom rimlig tid, syntes det vara påkallat, att på sätt bränslekommissionen framhållit de statliga myndigheterna kunde ålägga kommunerna att medverka vid anskaffningen och distributionen av ved, ävensom att, om så funnes erforderligt, upplägga reservlager av ved eller annat bränsle. Dylig befogenhet torde tillkomma Kungl. Maj:t på grund av bestämmelserna i lagen den 15 juni 1939 (nr 254) om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter. Om åläggande som nyss sagts meddelades, skola kostnaderna jämlikt berörda lag bestridas av kommunen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma, huruvida och i vilken omfattning staten skulle bidra till täckandet av sådana kostnader. Medel för statsbidrag torde få utgå från anslaget till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m.

Storleken av de vedmängder, som av staten borde uppköpas, hade av bränslekommissionen beräknats till omkring 8 miljoner kubikmeter, fördelade på 5 miljoner kubikmeter kastved, 2,6 miljoner kubikmeter massa-ved och 400 000 kubikmeter flottningskolved. Då denna kvantitet genom successiva försäljningar omsattes, syntes enligt kommissionens kalkyler ett genomsnittslager om 5 miljoner kubikmeter böra hållas, motsvarande ett inköpsvärde av 60 000 000 kronor. Kommissionen hade vidare räknat med att lagring tillsvidare borde ske av de vedkvantiteter som avverkades av staten efter tvångsutsyning och de kvantiteter som inlöstes på grund av meddelad statsgaranti. Då dessa kvantiteter vardera uppskattas till en miljon kubikmeter och beräknades genomsnittligen kosta 7 kronor per kubikmeter skulle enligt kommissionen ytterligare $(7\ 000\ 000 + 7\ 000\ 000 =)$ 14 000 000 kronor investeras i vedlagret.

Vad kommissionen framhållit om den lämpliga storleksordningen för den statliga uppköpsverksamheten kunde statsrådet ansluta sig till. Ej heller funne han anledning till erinran mot det inköpsvärde, som kommissionen kalkylerat med. I fråga om den vedkvantitet, som kunde komma att framvinnas genom tvångsavverkning, funne statsrådet sig böra föreslå, att densamma inginge i vedlagret och betalades av därför avsedda medel; i den mån åter tvångsavverkad ved icke komme att föreligga, borde ved få uppköpas för hela det härför avsedda beloppet i öppna marknaden. Att nu söka bilda sig en uppfattning om i vilken utsträckning ved kunde bli tillgå genom inlösen av statliga garantiutfästelser läte sig svårligen göra. Bedömandet härav vore i första hand beroende på utvecklingen av den rådande krissituationen och de följder densamma kunde ha på vår bränsleförsörjning. På grund härav föreläge ej heller möjlighet att beräkna det belopp, som kunde bli erforderligt för detta ändamål. Då det här således, allt efter omständigheterna, kunde bli fråga om belopp av växlande storlek, syntes det föga rationellt att äska ett fixerat anslag; i stället torde det vara lämpligt, att utgifter, som föranleddes av ifrågavarande statsgaranti, finge preliminärt utgå från förskottsstat. Av bränslekommissionen för detta ända-

mål beräknad summa av 7 000 000 kronor borde följaktligen icke inräknas i de medel, som avses för vedinköp. Storleken av dessa kunde alltså beräknas till 60 000 000 kronor. Då vedlagret vore avsett att successivt omsättas, bleve medel tillgängliga allteftersom försäljningarna fortskrede. Någon särskild medelsanvisning för detta ändamål för bränslesäsongen 1942/43 bleve därför ej erforderlig.

I detta sammanhang erinrade statsrådet om det i propositionen nr 72 till 1940 års urtima riksdag gjorda uttalandet, däri dåvarande chefen för folkhushållningsdepartementet på anförda skäl förordat, att skogsägareföreningarna skulle tillerkännas rätt till omkostnadsersättning för osåld, av staten inlöst ved med 50 öre per kubikmeter utan kvantitetsbegränsning, samt framhållit, att den föreslagna ersättningsrätten icke då behövde föranleda något anslagsäskande. Frågan om storleken av den skogsägareföreningarna tillkommande ersättningen för omkostnader av här antydd art sammanhänge uppenbarligen intimt med spørsmålet om uppskattningen av den vedkvantitet, som staten på grund av sin garantiutfästelse kunde bli pliktig inlösa. Då statsrådet icke ansett sig kunna göra någon beräkning i sistnämnda hänseende, följde därav, att någon uppskattning av det belopp, som borde tillkomma skogsägareföreningarna, ej heller kunde göras. På sätt föreslagits i fråga om kostnaderna i anledning av meddelad statsgaranti syntes även de förutsatta utgifterna för täckande av skogsägareföreningarnas omkostnader för osåld, av staten inlöst ved få preliminärt bestridas från förskottsstat.

Bränslekommissionen hade beräknat, att av de för innevarande budgetår å kapitalbudgeten anvisade medlen för Reglering av vedproduktionen endast 7 000 000 kronor komme att tagas i anspråk för lagring av ved och för tvångsavverkning. Av den ursprungligen för sistberörda båda ändamål avsedda summan av 37 000 000 kronor skulle således uppstå en reservation av 30 000 000 kronor. Emellertid torde en betydande del av ifrågavarande belopp av 30 000 000 kronor kunna förväntas bli disponerade under innevarande budgetår, därest av bränslekommissionen planerade inköp av högst 2 miljoner kubikmeter massaved, vilka inköp skulle ske genom förmedling av enskilda industriföretag, komme till stånd. Enligt en av Kungl. Maj:t genom beslut den 21 mars 1941 godkänd överenskommelse rörande ifrågavarande inköpsverksamhet syntes man, under förutsättning av uppköp av hela den ifrågasatta massavedkvantiteten, kunna räkna med en utgift för dessa inköp av omkring 28 000 000 kronor. Av anslaget till Reglering av vedproduktionen skulle i sådant fall endast 2 000 000 kronor stå till förfogande för lagring av ved och för tvångsavverkning under budgetåret 1941/42. Avsikten vore emellertid, att de myckenheter massaved som avsåges skola inköpas enligt förenämnda överenskommelse skulle ingå i det statliga vedlager, för vars anskaffning bränslekommissionen för nästkommande budgetår beräknat 60 000 000 kronor. Medelsbehovet för budgetåret 1941/42 kunde alltså uppskattas till (60 000 000 — 28 000 000 =) 32 000 000 kronor. Då enligt det anförda därjämte 2 000 000 kronor kunde förväntas kvarstå såsom reservation å anslaget, syntes större anslag för dessa ändamål än 30 000 000 kronor icke behöva äskas av riksdagen.

Utskottet anser sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts i det föregående omförmälda förslag och har icke heller funnit något att erinra mot vad föredragande statsrådet i förevarande sammanhang anför och föreslagit. För plan-

Utskottet.

läggningen av vedanskaffningen synes det vara av vikt att bränslekommissionen har möjlighet att i god tid träffa avtal om inköp av de vedkvantiteter, som avses att ingå i det planerade regleringslagret. Med hänsyn härtill anser utskottet, att Kungl. Maj:t bör äga rätt att, om så befinnes nödvändigt, av det för nästa budgetår avsedda anslaget å 30 000 000 kronor till Förlagskapital för inköp av ved ställa erforderliga medel innevarande budgetår till bränslekommissionens förfogande.

Med anledning av vad i motionerna I: 222 och II: 295 anförts vill utskottet framhålla, att utskottet förutsätter, att bränslekommissionen redan har sin uppmärksamhet riktad på de i motionerna berörda spörsmålen. Utskottet vill här allenast framhålla, att det synes utskottet självfallet, att områden med högvärdigt skogsbestånd icke bliva föremål för avverkning för bränsleändamål, därest det visar sig möjligt att tillgodose bränslebehovet genom veduttag från sådana delar av landet, där gallringsbar skog förefinnes. Med vad utskottet sålunda anført torde omförmälda motioner få anses besvarade.

Utskottet hemställer alltså,

I. att riksdagen må anvisa

a) till *Viss utjämning av vedpriserna* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under elfte huvudtiteln ett *anslag* av 750 000 kronor,

b) till *Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved m. m.* för budgetåret 1941/42 under elfte huvudtiteln ett *förslagsanslag* av 3 000 000 kronor,

c) till *Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid vedavverkning* för budgetåret 1941/42 under elfte huvudtiteln ett *förslagsanslag* av 150 000 kronor,

d) till *Lån till avverkningsförskott åt vedproducenter* för budgetåret 1941/42 såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket ett *reservationsanslag* av 25 000 000 kronor,

e) till *Förlagskapital för inköp av ved* för budgetåret 1941/42 såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket ett *reservationsanslag* av 30 000 000 kronor.

II. att motionerna I: 222 och II: 295 må anses besvarade med vad utskottet här ovan anført.

Stockholm den 6 juni 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 155.